

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 29.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—«Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa... Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hù á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pòchs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser obradors d'avenços de la ciencia y planter de filòsophs y juristas. A fora ia ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrúnats o antichs y alsarne d' un art fill lligitim del antich criat en els avenços actuals. Voltar les vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots llochis; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligència. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtut que á cap ens manca: L' amor á la Patria.»—LLUIS DOMENECH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ		DIRECCIÓ Y REDACCIÓ	
Tortosa al mes.	0'50	Carrer del Parque, N.º 8.	
Fora semestre.	3'00	Tortosa 26 Juliol de 1903.	

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

Ha mort Lleó XIII

A. C. S.

Lo dia 20, á les 4 de la tarde, entregá son ànima á Deu, nostre Sant Pare, después de 25 anys de gloriós Pontificat.

La redacció de "La Veu de la Comarca", al associarse al sentiment de dol que omple lo mon enter, prega á Deu fassi la gracia de concedir á la Humanitat, un digne successor del gran Lleó Xiii.

SANTORAL

Diumenge 26 VIII. Santa Ana, mare de Ntra. Sra.—Dilluns 27 S. Pantaleó mr. y stas. Juliana y Semproniana vgs. mrs. patrona de Mataró.—Dimars 28 Sts. Nasari, Celso y Victor mrs.—Dimecres 29 Stas. Maria vg. y Beatris vg. mr.—Dijous 30 Sts Abdón y Senon mártirs (vulgo s. Non y s. Non) y santa Donatila vg. mr.—Divendres 31 S. Ignasi de Loyola fdr.—Disapte 1. de Agost S. Pere ad-víncula. s. Feliu de Girona y stas. Fè, Esperansa y Caritat vgs. mrs.

Lo catalanisme y 'ls obrers

Fa ja un grapat de temps que 'l catalanisme, per medi de meetings de propaganda que arreu celebra, per medi d' arti-

cles en sa premsa periódica, intenta atrauers á la massa obrera catalana, obrintli 'ls ulls á la rahó ab las reflexions serenas y desapasionadas, dels quins no n' esperar cap profit particular de las ideas que predicán ab un esperit verament altruista. No responen á las excitacions fetas als seus sentiments y al seu cor pera que compregués tot l' amor que devém á nostra Mare Catalunya y á lo que 'ns obliga la nostra dignitat de catalans pera reivindicar ab tota la energia los drets que 'ns foren arrebasats traydorament y per la forsa, fa ja temps que 'ns dirigim tots los catalanistas á mida de nostras aptituds y aprofitant totas las circumstancias als obrers de Catalunya pera férlos hi veure que no hi ha cap programa polítich ó social d' entre 'ls que 's predicán á tot-hora vinga ó no vinga á tom, monárquichs y re-

publicans, socialistas y anarquistas, que puga compararse ab las nostras bases de Mauresa y de Balaguer, en las quinas, ab un esperit ample, verament democrátich, se fixan d' una manera clara, los fonaments de la nostra nacionalitat, autònoma dins del Estat espanyol, atenant y preocupantse de totas las classes socials ab igual carinyo per las unas que per las altrás y més si cab per las més desvalgudas, agermanantlas en lo possible, igualantlas en lo sacrifici, y donant á unas y altrás lo dret d' intervenció en la cosa pública pera que juntas y ab la major armonia pogan ben regir sos interessos.

Los catalanistas no fan com los republicans del *partido único* que volen als ciutadans lliures y ensalsan al exercit pera que 'ns esclavitsi. Nosaltres volem lo servey militar voluntari.

Los catalanistas no fem com los monárquichs liberals de pega, que parlan de *latifundios* y 's declaran casi socialistas y fan pagar igualment al rich que al pobre, com si tots tinguessim la mateixa bossa. Nosaltres volem la contribució progresiva; que 's pagui segons lo que 's té y á proporció de lo que 's guanya.

Los catalanistas no fem com aquestos socialistas de nou cuny, sistema Dato, que semblan preocuparse molt dels accidents del treball y dels retiros als invalids y sens dupte cumplint l' *amaos los unos á los otros* que va escriure á Montserrat, no perden ocasió pera afusellar ab motiu de qualsevol bullanga als mateixos á qui enganyan miserablement, donantlos hi *retiro* avans d' hora. Nosótres volem que cada estament degudament organitzat se reglamenti á sa manera y oficialment intervingui á la confecció de las ley públicas.

Los catalanistas no fem com aquestos anarquistas... de levita, que ara s' estilian, que ab lo desordre y la destrucció per programa, van cobrant dels nostres enemichs mateixos, y s' evaporan rápidamente aixis qu' esclata la revolta que ells predicán. Nosaltres, destruhim, sí però destruhim no més que lo caduch, lo vell, lo artificial, lo rutinari, pera aixecarli sobre de sas ruinas l' edifici de nostra nacionalitat ab la llibertat, progrés y amor per lema.

Per aixó lo catalanisme pot y deu dirigirse als obrers pera férlos hi entendre lo verdader camí á seguir, si de debó volen la seva regeneració, que al fi y al cap ab la seva y la de las demés classes socials, lograríam lo que volem, la regeneració total de Catalunya. Ab lo que té estatuit lo catalanisme, aixó es, la abolicció de las quintas, la supresió

dela conuina, la contribució progressiva, l'ús oficial de la llengua del poble, coses totes que afecten directament a las classes més humils de la nostra societat coronadas per la autonomia de Catalunya, ¿no veuen los obrers que fora ja un gran pas pera la seva regeneració, á més de que allavors forem sols los catalans únicament los qui 'ns arregliam llibèrrimament y ab tota armonia los nostres interessos?

Meditin be y ab calma lo que avuy passa y 's convencerán de la bondat de lo que sostenim. Tinguin las diferencias que 's vulgui amos y obrers, un cop esclata la vaga, ve la ingerencia de la primera autoritat civil de la provincia; un foraster. Un foraster, sí, que no parla la nostra llengua, que no té las nostras costums, que no sent las nostras necessitats, en una paraula, que no 'ns entén ni 'ns pot entendre encara que vulgui, y á fé que las més de las vegadas no sembla sino que fassi tot lo possible per acabar d'enverinarho. Pren sas disposicions, dona ordres als inspectors de policia; altres forasters, que tampoch ens entenen ni ganas que senten d'intentarho, y surt la consabuda frase de que 's garantirá la llibertat del treball que 's tradueix la major part de las vegadas per no tenir llibertat, ni poder complir ab la feyna.

Per poch que s'allergui la cosa, surten los esquiroles, uns altres forasters la major part dels casos, que abandonant los erms de la seva desgraciada patria, atrets per la fama de la riquesa y 'l treball de Barcelona, venen aquí á engroixir la ja no escassa part de gent en vaga que per desgracia de tots no hi ha manera avuy de colocala. Y van excitarse las passions y bullen las sanchs y surten los esvalots y las revoltas y llavors compareixen los civils ó bé 'ls soldats segons qui mana, uns altres forasters, que ab ordres més severas, s'encarregan d'arreglar á tiros, lo que per falta de coneixement ó per sobre de malicia no s'ha pogut ó vulgut arreglar á la seva hora.

Y sempre aixis, forasters per tot arreu, gent que 'ns mana, gent que 'ns pega, que 'ns pren la feyna y 'ls obrers no obrint los ulls á la rahó, no comprenent que lo principal no es discutir aquest detall ó aquell altre, sino la consecució d'un réjim de llibertat que autorisi que siguin catalans los que 'ns regeixin, que llensi de nosaltres los forasters que venen aquí á xuclar la moma, sense abaixar lo front al sant travall de cada dia.

¿No es hora encara de veure ben clar lo que convé á tots los catalans y especialment á la nostra classe obrera? ¿No n'están tips, de seguir com á bens, á quatre agitadors que moltes voltes ni s'entenen, per anar á caure, desesperats y sense feyna, á mans dels forasters, encarregats de guardar l'ordre?

Avant, germans, gireu los ulls vers al Catalanisme que ell vos vol honrats y dignes, arreglant-vos lliurement vostres interessos y formant al costat de las altrás classes socials, los organismes constituyents de la autonomia de Catalunya, que han d'esser, no ho dubteu, la salvació de tots.

De La Renaixensa.

Carta oberta al Sr. Maura, sobre motius d'un joch de compares

(Acabament)

Yo no sé si 'ls ministres responsables responguesen de quelcom, que podria respondre vosté si 'l residenciessen per la participació activa o passiva que ha tingut vosté en la escandalosa barrabassa da que ha fet la majoria del Congrés, sancionant una immoralitat com la que he referit y de la que 'n está vosté tant enterat per lo menos com jó.

Perque la cosa no té volta de fulla, aquí hi hagut complot en la majoria ministerial, para arrebasar la representació del distrit de Roquetes al seu lligítim diputat, Sr. Marqués de las Atalayuelas, conservador, y conferirla al germà del ex-ministre Puigcerver, de l'oposició. Lo complot no pot per menos de serhi, podria no serhi si la victoria del germà del ex-ministre Puigcerver hagues sigut real y legal, en quin cas, inspirantse la majoria del Congrés en un esperit de justicia, hauria fet molt bé en donar la seua sanció a la suposada victoria, per mes artificis y influencias que hagues posat en joch lo candidat derrotat; pero ara, sent tan fácil d'evidenciar la veritat de l'elecció, favorable al Sr. Marqués, no es concebible que la majoria, sense haver hagut forta pressió, hagi mirat ab lo desvio que ha mirat a un company polítich, pera afavorir ab sos vots a un adversari.

Haventhi hagut complot, com es segur que 'n hi ha hagut, ocupa vosté, Sr. Maura, un lloch massa elevat en la situació, pera que 'l complot s'hagi pogut tramir sense coneixement seu. Quedem donchs en que hi ha hagut complot y que vosté, l'coneixia. Ara li preguuto: ¿lo va reprobar ó 'l va apoyar? Yo crech que, tant si va fer una cosa com l'atra, han patit molt de resultes del complot la seua *revolució de dalt*, la seua sinceritat y la seua reforma de costums; perque, si vosté es cómplice actiu de l'injusticia ¿quina confiança se pot tenir en les seus intencions? Y si ha sigut vosté impotent pera conjurar l'iniquitat ¿quina es la seua forsa moral dins de la situació que governa, pera que prevaleixca 'l seu criteri per mes que estiga inspirat en los fins mes rectes y purs?

L'assumpió es molt grave: no s'tracta de forses parlamentaries entre 'ls partits polítichs y entre les fraccions é influencias personals que 'ls integren: se tracta de si s'ha de respectar ó no la voluntat de la majoria d'un distrit elegit a son representant en Corts: supeditar eixe punt de vista, legal y moral, al immoral y convencional, primerament enunciat, es una subversió escandalosa es un abus intolerable, es una cosa massa grossa: vesté no devia consentirla de cap manera: d'un partit que en lo govern consen una cosa com eixa no cal esperar res de bó, Despres d'aixó, Sr. Maura, la seua situació dins del govern que la redunda als mateixos termes que aquells en que

's belluhavan tots los antecessors seus en son ministeri.

Ara m'acabo de convencer que per aquí a Espanya, pera acreditarse hu d'esparillat y de veurehi de lluny, no hi ha com augurar les coses al revés de com deurien succehir segons l'ordre lògich y natural. Lògich y natural hauria sigut, Sr. Maura, que entre les seues promeses y 'ls seus propòsits manifestats solemnement en distintes ocasions y 'ls seus actes com á governant hi hagues la deguda correspondencia. Axis ho esperava jó, pero 'ls despreocupats dién que tot lo que vosté feya y dia era exclusivament per conquistarse un puesto d'importancia en la política, no pera cumplir en favor de la nació tot, ni res, de lo que prometia, es a dir, que tots los seus plans y promeses eran pura broma.

Recordo ara a proposit d'eixa suposició, que departin una vegada ab un amic, sobre la política y 'ls polítichs espanyols, va dir lo meu interlocutor que pera ell lo polítich mes simpatic era Romero Robledo. Yo 'm vaig escandalisar, y va dir lo meu amic justificant sa apreciación. Com á comediánt no diré que Romero ho siga menos que 'ls altrás, pero siquera es franch y no hipócrita com ho son los demes polítichs. No 'm vá satisfacer allavons l'explicació; pero ara casi, casi m'inclino a donar la rahó al meu amic.

Tornant á les eleccions de Roquetes, si pugues escudar-me ab l'immunitat de que disfruten los diputats, li diria a vosté fil per agulla lo resultat veritat dels vots obtinguts pels dos candidats en cada poble, en quins colegis se va fer topina la lo dia de las eleccions, y no sent prou les topinades, fetes en aquell dia, pera donar majoria al germà de Puigcerver, quines actes se van falsejar pera donarli lo triomf definitiu, á este últim senyor. No li diria tot aixó per enterarlo a vosté de la veritat, perque penso que ja la sab prou, sino pera que se 'n enteresen los lectores d'esta carta que no ho sapiguen. A 'n este distrit no hi ha qui desconeiga la veritat, ni la negue, ni aduch los mateixos partidaris del señor Puigcerver, los formals perque son formals, y eixa qualitat les mou á confessar la veritat; los informals perque ab tot descaro diuen que la qüestió era guanyar encara que sigues brut, Yo sé d'un president de mesa que abans de la elecció dia «los hi de f... (1) 'ls vots».

En vista de tot aixó que li conto, vajeli detras a la massa neutra, señor Maura, ab un flaviol sonant. Yo per una part, que 'm disposava á intervenir en les eleccions municipals, y fins estava resignat al sacrifici de deixarme elegir concejal si 'ls meus convehins haguesen pensat ab mí, no vull ja caure en mes ignocentades com la que he caigut per culpa de vosté.

Y no li dich res mes Sr. Maura. Pasiho bé y expressions a la *revolució de dalt*, á la sinceritat y á la reforma de costums, y diguelshi que ja desconfio de véureles per eixa terra.

S S S. Q. B. S. M.
Agusti Martí.
Freginals, Juliol. 1903.

(1) Aquí un verb que té un número indefinit d'accepcions, entre elles la de robar.

Per l'instrucció

II

Exposada queda en l'anterior article la meua convicció sobre un dels modos de calmar los odis que encenen nostres lluytes socials; anem avuy a indicar los medis que poden contribuir al augment d'illustració en les clases populars.

Com á fonamental de tots aquets medis está l'escola.

Les estadístiques ab sos aclaparadores cifres nos mostran lo gran número d'analfabets que hi han á Espanya, sols fentlos disminuir lograrem pujar lo nivell del país y entrar en lo concert de les nacions civilizadas. Avuy ja no basta pera fer á una nació poderosa que 'ls seus fills sian valents ó que 'n sa historia hi hagin fills gloriosos; avuy, que se pot mol ben dir que las conquistes las fá 'l mestre d'escola, una nació serà tan més gran, cuan mes instruits y educats siguen sos pobladors.

Convé donç, aumentar lo presupost d'instrucció pública no sols pera que 'l número d'escoles siga lo que correspon á la població d'Espanya sino també pera que aquestes escoles estiguin dotades de tots los elements que pera fer mes profitosa l'ensenyansa recomana la moderna pedagogia.

Lesprés d'aixó s'ha de declarar l'ensenyansa obligatoria. L'inconsciencia de molts pares al no enviar á escola als seus fills es causa de perjudicis pera 'l progrés de l'estat: aquest te donç l'obligació de suplir aquella inconsciencia obligant á tothom á anar a estudi en sa menor edat y ab aixó evitarem al mateix temps que molts pares para lograr ab sos fills los fiquin en tallers y fábriques ahont cuant lo seu organisme necessita mes cuidados no fan, ab lo cansament y males condicions higièniques dels locals, mes que prepararlos pera 'l desenvollop de terribles malalties que arrebatan cada any la vida á milers de persones.

De que l'ensenyansa sigui obligatoria s'entendex que ha de ser gratuita donç no es pot obligar á ningú á pagar un servey que rebutja.

Passem ara á tractar de l'instrucció del obrer ja adult.

En lo referent a ensenyar á llegir y escriure poch, molt poch se pot fer cuan l'home ha arribat ja á n'aquest periodo de sa vida. Es necessari si que hi hagin escoles nocturnas pera obrers, mes no es pot obligar á ningú á anarhi, tot lo mes felshi veure lo molt que 'ls perjudica ser analfabets.

Aquesta ensenyansa, pera obtenir los resultats que s'en pretenen, ha de ser, al meu entendre, retribuïda y donarà les rahons en que 'n fundo.

L'obrer-te casi sempre un fondo d'orgull y al mateix temps molta por a la caritat. D'aquí que per regla general lo que se li doni gratuítament (anar al hospital cuan está malalt, per exemple) ho reb ab una mena de vergonya que per poch que pugues l'impeleria á rebutjarho. Si donç li exigim per l'ensenyansa una petita retribució, quedara salvada la seva dignitat y anirà voluntariament á instruirse.

Mes als que no saben lletra y no volen ó no poden aprendrela, s'els ha de deixar abandonats, com animes mortes á las que tothom mira ab indiferencia? De cap de les maneres, pera n'aquestos y també pera 'ls altrés hi han les conferencies de l'anomenada extensió Universitaria. Aquestes conferencies donades en centres obrers han de ser de dos clases: 1.ª de cultura general, 2.ª d'especializació.

En ells se procurará no fer discursos pera que les idees no quedin tapades per la brillantor de l'elocuencia, explicantse en les pri-

meres aquells coneixements que es convenient tingui tot home, y en las segonas, cosas relacionadas ab l'ofici en que treballa á fi de que al executar una manipulació sapiga perqué la fá.

Si á n'aixó hi unim los cursos de dibuix tan necessaris á molts oficis y el foment de les biblioteques populars, no dupto que 's podrá donar un gran impuls á l'illustració y adelanto de nostra patria.

J. M. Tallada

Barcelona, Juliol 1906.

Als nostres diputats

La discussió del Missatge de la Corona, ha entretingut durant mes d'un mes en discussió completament inútils pels interessos del país, als polítichs espanyols. Solzament alguns diputats catalans s'han ocupat de cosas prácticas. Primerament, el diputat per Vilafranca del Panades, Sr. Zulueta, intervingué demanant protecció per la agricultura, que malgrat de veures tan castigada per les continues plagues que la arruinan, sembla que 'ls governs tinguin interés en que desapareixi del tot aquesta font de prosperitat y de riquesa, carregant la de crescudes e injustes contribucions, sense preocuparse per res de son desenvollop, tan necessari pel benestar dels pobles.

Y ara últimament los diputats Sr. Rossinyol y Sr. Sala han parlat de la qüestió social, presentant solucions prácticas per acabar d'una vegada ab la continua guerra que regna en aquest país entre 'ls diferents estaments socials, y que tant de mai está produhint als interessos de tots.

Poques vegades s'havia parlat en el Congrés del estat Espanyol d'assumptos de tanta importancia y que tan interessan avuy dia, ab tanta imparcialitat y altesa de mires, com ho han fet aquestos dos dignes diputats. Res demostra més la bondat y l'esperit práctic dels jurats mixtes en la forma que s'ha proposat crearlos, que 'l diputat obrer Sr. Anglés ha dit que mereixia la seva aprobació tan útil projecte.

Si la conducta d'aquestos diputats sigues imitada en poch anys seria un fet la regeneració d'Espanya. Mes com a la majoria de gen que frecuentan aquella casa, no 'ls convé, ni volen res mes que la seua conveniencia particular, no 's preocupan per res de lo que verdaderament te importancia.

Los que ab tan entusiasme van donar el triomf als republicans, comparin lo que está succehint: mentres els diputats per ells elegits s'ocupan de mesquines qüestions personals, sense recordarse per res de sos electors, que inutilment esperan el cumpliment de tantes promeses fetes; els únichs que 's preocupan del benestar de la classe treballadora, son los que equivocadament consideran sos enemichs. Ab fets, no ab paraules, es com se prova la bondat de les idees que professan.

Nosaltres felicitem a tant dignes representants de Catalunya, encoratjantlos perque continuin anteposant qüestions de tanta importancia a les polítichs. Y com a tarassenchs enviém nostre aplauso

al Sr. Sala per sa oportunitatíssima intervenció en aquest debat.

Els y nosaltres

Qui som los catalanistas? Aquesta pregunta és contestada de diferents modos segons los ideals polítich de la persona que la contesta. Pels *soi disant* llibertaris, lo catalanisme és una cosa reaccionaria, una enganyifa pels obrers que cercan una fórmula de benestar; que treballan pel seu perfeccionament; una invenció dels clericals y dels explotadors del pobre. Pels lliberals de tots los matissos; és un obstacle per l'evolució progressiva de la societat. Pels elements d'ordre, pe 'ls conservadors de l'actual estat de cosas, un destorb pels seus mangonejaments polítichs, per la seva digestió pacífica, que 'ls ompla 'l cervell de caborias y no 'ls deixa pahir ab traquilidat. Y per últim, pels partidaris del réjim absolutista, pels carlíes, pels regionalistas d'ocasió, una invenció monstruosa del racionalisme, de las sectas masónicas y dels enemics de l'Esglesia.

Devant de las acusacions que 's fan als catalanistas, quinas armas podém oposarhi? Los nostres ideals encarnats en un programa que està per sobre las fórmulas polítichs de lliberals y antiliberals, las nostras conviccions fermes, la nostra honradesa privada y pública y la nostra bona fe. Tots ells, los de la dreta y 'ls de l'esquerra, vermells o negres, podrán combatrens a sanch y a foc, podrán considerarnos com enemich comú de tots, que nosaltres ni perdrém la nostra serenitat, ni 's debilitarán las nostras conviccions, segurs de que la veritat té de sobressurtir sempre per més que la falsetat y la mala fé siguin patrimoni de las majorias.

Al catalanisme se li nega 'l dret a la vida, y per això la calumnia és l'acusació dels nostres contraris. Si préu part en una lluita electoral tots los medis són bons per atacar-

la. Si per la conveniència dels mateixos ideals s' alia ab los de la dreta, los de l'esquerra 'l tractan de reaccionari y clerical y si al contrari, los altres lo maltractan de liberal y masónich. Es per ells la seva única preocupació, fan com qui 'l desprecian y és que 'l temen. No poden arribar a comprendre que no és ni avansat ni reaccionari, que 'l catalanisme és sols l'autonomia, la vida y 'l benestar de Catalunya: una inspiració en las lleys democráticas que la feren gran en altres temps, arregladas a las necessitats modernas, tal com succeix en los pobles més civilisats y progressius del món.

Se li nega 'l dret a la vida al catalanisme en tots los seus actes, y com si aquests necessitessin lo reclam de la premsa caciquista per adquirir gran importancia, vé aquesta vomitant insults y groserias, atacant honras que están molt per sobre de las dels que inspiran y escriuen aquestas baixas. Se 'ns nega 'l dret que tenim de vetllar pels nostres interesos privats y pels del poble, se 'ns nega 'l dret de discutir tot lo que pugui perjudicar y beneficiar la nostra ciutat y la nostra patria. Y tot, Perqué? perque 'ns temen per mes que diguin lo contrari; perque están convensuts que som los que tenim d'acabar per sempre ab la seva vida política carregada de infamias y de bordas passions.

Ells, los caciquistas, nos atacan ab una enterea digna d'una causa més noble per més que innobles siguin los medis de que 's valen. Ells que han mangonejat durant tota la seva vida 'ls interesos del poble y quasi van mal administrats a ningú poden donar la culpa; ells que són l'únich apoyo de guberns centralistas que no han fet res de profit per l'Estat, que han sacrificat doscents mil fills del treball, que han perdut territoris, diners y dignitat, ells que són los amos de tot, de vidas y hisendas com los antichs senyors feudals, són los que nos combaten alfats ab los vermells y 'ls negres, y 'ns combaten fent

treure la cara als seus gossos paters, als que podriam anomenar caciquistas de menor quantif, gent assalariada que arrossega 'l ventre y escup veri com las serps, per una miserable almoina, per unas engrunas que li llenca 'l seu amo y caplost.

vingan lluitas y combats que nosaltres sempre som al mateix lloch. Cada un d'ells serà pel catalanisme una victoria y pels nostres enemics un dia menys de vida.

Un recort

Un arbre a casa tenia
Que daba gust de mirar,
L'arbre ben robust volia
Gosar y el goig assolia
Que 's quan es pot desitjar.
Les branques balancejavan
Ensenyant son pich mes alt;
Los oronels lo miravan
Quan veyen que lo bufavan
Les ratxadas del mestral.

Lo ven va matar les branques;
Pero no los branquillóns,
¡Mala mort que tot ho tanques!
Ja no 'm quedan il lusions!
L'arbre robust que parlo are,
Se 'l veu a terra postrat;
Me n' hi faltan pare y mare
Sol en el mon he quedat
La mort, ab feresta dalla
M' ha portat sols la amargor
Avuy mon cor plora y calla.
¡Que 's trist enrunat un cor!
Pero desde enlayre, enlayre
Sento jo vibranta veu
Y 'm diu sols la veu del ayre:
Que 'ls meus pares son ab Deu
Y ploro en les hores males
Y dich; Si fos oronel,
Desplegaria les ales
Per aná ab ells, cap al Cel.

Pere Saló y Merera.
Tarrasa 1903.

NOTICIES

Lo papa Lleó XIII, l' expert pilot de la Nau de l'Esglesia, ha mort.

Fou un sabi y un sant. La llum que irradiá de los seus admirables Enciclicas, convertí lo Vaticá en un far que iluminá lo món ab llum esplendorosa.

¡Llástima que 'l món, per ignorancia ó per maldat, hagi tancat moltas vegadas los seus ulls a n' aquesta llum salvadora!

Si las Nacions haguessin seguit las ensenyansas del papa, estarien resoltes, a l' hora present, la pahorosa qüestió social y las ardentas qüestions polítichs, que en lo fons, segons lo sentir de Donoso Cortés; no son més que qüestions religioses.

La suscripció oberta pera sufragar los gastos de las festas y lápida monumental dedicada al bisbe catalá l' Excm. y Il. lum. Dr. D. Joseph Caixal y Estradé puja a la suma de 2750 ptas. En dita suscripció hi figuran primiceps de la Iglesia y de sanch real, nobles de Catalunya seus uramari humils treballadors, las llistas de suscripció continúan obertas a Vilosell a casa del

Ajuntament a Barcelona a la Administració de la «Revista popular a casa del Sr. Pareja, Riera de S. Joan núm. 10, primer Aviat se faran públicas las llistas de suscripció.

Ha obtingut lo titol de Doctor en Teologia ab la nota de *nemine discrepante*, a l' Universita Pontificia de Tarragona, lo nostre estimat amic y fervent catalanista Mossen Joan Llombart, pvre.

No cal dirli quan de cor lo felicitem y li desitjem moltes prosperitats pera bé Deu y de la Patria, per quins ideals tants de mérits té ja contrets lo jove Doctor.

Lo dimecres a la una de la tarde, dos dels conductors de carruatges qu' esperan l' arribada del tren, se trabaren de paraulas passant després al fets, resultant un d' ells, Vicent Martínez, ab algunas feridas d' arma blanca, una de las quals va ser calificada de grave, y l' altre, Enrich Cartes ab una ferida leve a la mà dreta. El primer fou portat a casa seva, ahont se li feu la primera cura.

Lo Jutjat va anar a casa del Martínez, ahont prengué declaració als dos barallats, essent després portat el Cartes a la presó a la disposició de l' autoritat judicial.

HOTEL TERMINUS

282. ARAGO 282.

devant del baixador de Paseig de Gracia y aprop dels tranvías. BARCELONA

Gran confort y gust artístich en todas las dependencias:

RESTAURANT Y COLMADO

a disposició dels viatgers que hagin de marxar ó arribin en els trens que a cada moment paran al baixador.

Esmorzars de 12 a 3 tarde desde 14 rals en augment, Dinars de 6 a 10 verpre desde 4 ptas.

Imp. JOSE L. FOCURER.—Tortosa

cada lado del, Portal del Temple, Portal de la puente, Portal de Vimpisol, y Portal del Rastro, hay otras, como son. Portal de San Blas, Portal de Santiago, y portal de San Nicolás. Y estos solo sirven para salir a Hebro. No será razón dejar así la Puerta principal de la Puente, por su hermosura, y por ser de piedra laspe, hermosamente labrado con sus pilastres, y columnas famosas, y grandiosas; y por remate del tiene una Capilla, en la cual está la Madre de Dios, Patrona, y señora nuestra, que claro está que no abía de faltar en puesto tan señalado. Aquí ay una puente de madera, fabricada sobre diez barcos grandes, que cada uno del pudiera servir en el mar de bajel de cuatro mil quintales de carga, y destes se renueva uno cada año. Está esta puente de tal forma, que cuando el rio crece sube la puente, y cuando mengua baja. Tiene barandas, por el peligro que podia aber de caer en el rio. Tiene unos bancos, los cuales sirven para gozar en aquel puesto de su vista, y del ayre que de la mar sube en el Verano; y por remate es está puente la mejor calle de la Ciudad: Al cabo della ay un Arrabal, en el cual está el Convento de la Santissima Trinidad. Tiene este Arrabal los mesones muy regalados para descanso del caminante, porque en el Verano gozan ricamente del ayre que sube de la marina, y de la hermosura y verdura de sus Iardines, los cuales tienen sus fuentes, que salen con el artificio de las Norias que tengo dicho; y en Imbierno gozan del sol, por estar en lugar ancho, y defendado. Bolviendo a la puente digo, que no le podria aber, sino fuera ó estuviera como está encima de los barcos, por la grandeza deste caudaloso rio. Cuando falta, es tanta la incomodidad, cuanta se ha conocido en el año 1624. por averla llevado el rio a 30 de Deziembre de 1623. con el grandissimo peso que cargó del yelo que bajaba por él, deteniéndose allí, y congelándose tanto, que subió hasta mas arriba de la alameda. que está delante de la Ciudad, y por no querer creer los que tenían a su cargo la puente a algunos que se acordaban de 34 años antes, de otra elada semejante. No quitaron, ni retiraron la puente: y porque en otra ocasión se acuerden, he acordado de dejar aquí este

propia ciudad, leyó Artes, y fué Maestro de estudiantes del convento de Barcelona; y en el propio convento leyó Teologia, defendió conclusiones en el Capitulo General, celebrado en Roma, y hecho Maestro por la agudeza de su ingenio. Fué Regente de los Estudios de aquel insigne convento. A mas destes padres Maestros aquí nombrados, ha ha abido otros siete, los cuales por no saber cosas particulares dellas no se nombran.

A mas de los Maestros, ha abido veynte y nueve Presentados, los veynte muertos, y los nueve que actualmente leen. Ha abido treynta y tres Lectores de Teologia, los onze murieron leyendo, y los veynte y dos actualmente leen. Lectores de Artes treynta y uno, les diez muertos, y los onze que actualmente leen. Los Predicadores Generales han sido catorze, de los cuales viven solo tres, hombres eminentes en Religión y en predicación, que todos merecan aquí ser nombrados: particularmente es razon se haga memoria del padre Fray Guillem Montaña, hijo del convento de Puigcerdan, y natural de la mesma Villa, que fué Prior de Barcelona, y de otros conventos; y fue Reformador (por su gran Religión y zelo) de los Mercenarios, gobernando aquella Religión por muchos años, como a General, hasta que murió en Madrid.

Estos son los hijos y fruto que engendra, y ha engendrado este Real Colegio, y casa de sabiduria, donde apenas ha entrado, ni entra Religioso por Colegial, que no saiga proveydo por Lector, como en hecho de verdad de los que agora estudian, ay ya algunos proveydos para Lectores de Artes, y otros que si no lo estan ya, es por esperar lugar y Conventos, donde leer lo cual se debe a su natural y trabajos, y la sabiduria y cuydado de los Lectores que actualmente leen, que son el Padre Presentado Fray Ioseph Bramo, Lector de prima, natural de la ciudad de Tortosa, hijo del convento de Santa Catarina Martyr de Barcelona. El Padre Lector de Teologia Fray Iuan de Luna, natural de la Villa de Tornos, hijo del convento de Zaragoza, el cual ha mas de diez y seys años que lee. El Padre Fray Vicente Fort, Maestro de estudiantes, y electo

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT DE TOTES CLASSES Sabates y botines d'ivern Confecció esmerada para els que tenen los peus dellicats. Casa fundada l' any 1866. PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT. PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU TORTOSA

En Ampolla

Se venen casas de recreo propias para banyistas ab totas las comoditats y ab magnificas vistas al mar. Donarán rahó D. Jacinto Sanchez Plaza de la Font y D. Agustí Pitari propietari de ditas casas. Carré de la Unió, ensanche Tortosa.

Gran Perruquería Colón de Francesch Espuny

Carré del Angel n.º 26 Aquel establiment ultimament renovat, ofereix á sos numerosos parroquians tota mena de comoditats y avenssos en l' art de la perruquería y perfumeria.

Sastreria "La Tijera de Oro"

Si voleu vestí barato y agust visiteu lo meu establiment. Carres Pont de la Pedra n.º 1 y San Roch n.º 2.

Sin empleo de capital, buena ganancia diaria, se obtiene escribiendo á G. A. B. - Casella Postale, N. 196 Milán (Italia).

A. OLIVERES

MEJJE Ex-alumno del Hospital de Paris. Ex-ajudan de la Clinica de malalties dels ulls del Dr. Galezowski CONSULTA DE 11 A 1 Pasatje Franquet, Pral. TORTOSA

Espartería de Jaume Casanova

Carré de la Sanch n.º 6 y 8. Se acaban de rebre una gran partida de espart de tota mena (garbillo y smarar) lliban, cordas, betas d' espart restallat, cofins y estoras para carros; tot á preus baratisims, cal no mes probaro. Carré de la Sanch n.º 6 y 8. Tortosa

Gran fábrica de objectes refractaris DE D. Joseph Cervera

Despaix Carré de la Sanch n.º 1 y Fábrica Arrabal de Capuchins Tortosa. S' en carréga la casa de tota clase de travalls y objectes refractaris tals com mahons, totchus, rebots, forns y grassols para fábricas de gas, de sulfuro de carbó, de blanc de zinc, refinació de sosfres y demes industrias. Tambe se dedica á la construcció de forns y grasols para la fundisió de metalls, com fogons para gastar carbó de cok para fer bugadas, planxar y cuinar.

Disponible

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado

Viuda de F. Canivell y Sala

ANGEL, 6 Y 8 TORTOSA

Complet assortit en

- Pastes pera sopa lligitimes de Mallorca. Conserves de totes clases Abadeijo 1.ª, coa foradada Manteques Formatjes Embutits Fiambres Sucre Cafés Cacaus Thés Chocolates Bombons Galletes y biscuits Aixarops y horchates Articles fotografichs Productes quimichs Aigües minerals Especifichs nacionals y estrangers Colors y barnisos Broches y pinsells Barnis mineral Carburó de calci Petróleo refinat Esplosius, meches y perdigons Abonos Sofres Sulfat de coure Llavós Vins de taula, generosos y champany Licors del pays y extrangers

Librería fundada l' siglo XVIII Francesch Mestre TORTOSA

PUBLICACIONES CATALANES: Obres de Mossen Jascinto Verdaguier La Santa Missa—llatí y catalá—pasta i peseta Lo catalá devot—nou devocionari—pasta i peseta Los set diumenges de San Joseph—pasta i peseta Doctrina cristiana—cartonct—0'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

PERSIANES

En l' acreditat establiment de D. DOMINGO ROLLAN s' acaba de rebre un bonic assortit de persianes de totes clases y colors á preus molt baratos. La mateixa casa s' encarrega de repintá y adovar las velles. Carrer Temple, n.º 3, Nova y Vall 12, Tortosa.

Disponible

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguetes, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes para regalos, y tota clase d' articles para barbers. GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESES EN CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc. Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1. TORTOSA.

Lector de Texto de Santo Tomás, natural de Barcelona, y hijo del convento de la misma ciudad. El Padre Fray Pedro Spinel, Lector de Artes, natural de la Villa de Luna, y hijo del convento de Predicadores de Zaragoza, y el Padre Maestro Fray Andrés Delfau, sobredicho Rector, y Regente deste Colegio, el qual haze fé de la verdad de toda esta relación.

CAPÍTULO DIEZ Y SIETE

Prossigue en lo restante de la Ciudad, y dá razón de las Cortes que los Reyes han tenido en ella.

TIENE mas esta Ciudad dentro de sí, y en el Mercado una fuente con tres caños de muy linda agua. El mercado no es muy grande, pero es proporcionado, y más largo que cuadrado. Mas tiene una plaza grande, á la qual llaman la Ribera, hermosamente plantada de álamos, y olmos, que causan á la vista alegría, está á la orilla del Hebro, con unos poyos para sentarse en ellos á gozar de la vista, y fresca del rio en el Verano, y para el sol en el Imbierno. Otras muchas cosas tiene esta Ciudad de consideración, como son las salidas alegres, y llanas para el paseo de sus moradores, y otras muchas cosas que dejo de dezir, porque no me tengan por apasionado, y demasiado afectado á mi patria. Cércala un muro harto fuerte, que tiene de circuyto 5.000. passos. Tiene un Castillo, que anti-guamente la hizo inexpugnable; y está en un puesto relevado, que señorea toda la Ciudad, y verdaderamente la agracia, y hermosea. Tiene cinco puertas principales, que son las siguientes. La de San Francisco, con dos torres, una á